

Landsbygdsdepartementet

103 33 Stockholm

Stockholm 15 maj 2013

KSLA:s yttrande över rapporten om Djurhållning och miljön –

– hantering av risker och möjligheter med stallgödsel (SOU 2013:5)

Den presenterade rapporten är mycket omfattande och belyser väl olika detaljer samtidigt som den bygger på ett helhetsperspektiv. Det är för den gröna näringen viktiga frågor som bearbetats inför de slutsatser som nu läggs fram. Fokus ligger på djurhållningen och därmed stallgödselhanteringen, men också förutsättningarna för att åstadkomma ett ökat kretslopp av olika livsmedelsavfall.

Uppdraget för utredningen är formulerat enligt följande:

”Kartläggning och analys av regler och hantering av stallgödsel och andra biologiska produkter”.

Detta kan mer detaljerat redovisas som en genomgång av:

- bestämmelser som idag gäller för stallgödsel och andra biologiska produkter
- överlappningar eller luckor i nuvarande regelverk
- enhetlig behandling av restprodukter på jordbruksföretag eller annan djurhållande verksamhet
- ändamålsenlighet och frågor som omfattar olägenheter för lantbruksföretaget
- bestämmelser i avfallsförordningen som berör stallgödsel och växtrester i förhållande till särskilda regler för animaliska biprodukter

Det är naturligt att de kommentarer som KSLA här framför i första anknäyt till de delar av rapporten som, i linje med portalparagrafen, berör de ämnesområden som ligger inom akademiens verksamhetsram. I enlighet med detta vill KSLA lämna ett remissvar som främst berör följande områden.

Fortsatt expansionsmöjlighet för biogas på gårdsnivå

Det är viktigt med en fortsatt expansion för biogasproduktion. Processen tillför förnybar energi samtidigt som rötresten utgör en för jordbruket viktig växtnäringsresurs. Organisk substans som annars naturligt omsätts till koldioxid blir i stället en värdefull energifraktion i producerad biogas. En tydlig fördel är att tekniken bidrar till minskade utsläpp av klimatgaser, främst genom ökad N-effektivitet som är en av de viktigaste åtgärderna för att minska utsläppen av klimatgaser. Dock går utökningen av gårdsbiogasproduktion långsamt i Sverige jämfört med andra länder. Därför är det viktigt att regler kring tillståndsansökan, tillsyns-

taxor, krav på teknisk utformning med mera inte blir mer ambitiösa än nödvändigt och fortsätter vara en del av förklaringen till den långsamma svenska biogasutbyggnaden.

Utredningens förslag att höja gränsen för när en anläggning blir tillståndspliktig är bra men hade kunnat anges som 300 000 m³ metan istället för som gasformigt bränsle.

Biogasproduktion från stallgödsel på gårdsnivå bedöms ur smittskyddssynpunkt inte utgöra något problem inom ramen för nuvarande regelverk. Situationen blir annorlunda när verksamheten också skall omfatta andra organiska fraktioner som förs in till jordbruket. Livsmedels- och matavfall från ett godkänt och kontrollerat skolmåltidskök bedöms inte utgöra någon betydande risk vid en enskild, eller tillsammans med stallgödsel baserad, biogasproduktion. Samtidigt är ytterst det viktigt, men näst intill omöjligt, att hålla total kontroll på en verksamhet som innebär flöde av ett mycket stort antal varor och tjänster. KSLA anser att det är ytterst angeläget att tydliggöra vilka livsmedelsavfall och andra möjliga biogassubstrat som utan hinder kan tillföras en biogasprocess. Det är viktigt med fokus på vad som tillförs processen. I flera sammanhang blir det fråga om stora anläggningar, där substrat kan tillföras från flera gårdar eller råvaruleverantörer. En enskild förorening kan ge störningar och starkt begränsa en bred användning av den värdefulla rötresten.

- Det är viktigt att stallgödsel fortsatt har karaktären av en resurs och inte betraktas som avfall.
- Det är viktigt att tydliggöra under vilka förutsättningar vegetabiliska och animaliska fraktioner utanför jordbruket kan tillföras en gårdsbaserad biogasproduktion.
- Det är angeläget att aktivt arbeta med de fraktioner som redan idag med tillgänglig teknik kan bidra till ökad tillgång på biogas och därmed vara en för växtodlingen värdefull rötrest.

Täckning av behållare och andra lager för rötrest

På flera ställen i texten pekas på betydelsen av att täcka lagringsbehållare för framtagen rötrest. Åtgärden bedöms ge mindre avgång av klimatgaser. Förlorat ammonium-N är en förlust av värdefull växtnäring. En täckning kan vara en naturlig åtgärd i en situation när spridningsareal inte finns tillgänglig under alla delar av året. Samtidigt är detta en kostsam investering. Det finns beräkningar som visar att investeringskostnaden inte står i proportion till miljövinsten i form av minskad ammoniakavgång. Det finns anledning att fördjupa kunskapen kring vad som på kort och lång sikt är de mest effektiva åtgärderna. Ökat fokus på effektiva system i samband med spridning och nedmyllning bedöms som mycket viktigt.

- Tydliggör möjligheten för teknikutveckling och investeringsstöd för effektiva spridningssystem av rötrest.
- Det behöver undersökas vilka sätt som är mest kostnadseffektiva i att minska metanavgång från rötrest; tak kan jämföras med att sänka temperaturen eller att öka utrotningsgraden.

Koncentration av miljöprövning

I rapporten föreslås att miljöprövningen skall koncentreras till fyra regioner. Ett skäl, utöver kostnadsbesparingen, är att det ges möjlighet till en mer lika och därmed rättvis miljöprövning av planerade anläggningar. Det föreligger säkert fördelar med föreslagen modell men det är då viktigt att arbeta för ökad koordinering och samsyn också när det gäller beredningen av olika anläggningar inför en formell prövning i någon av de föreslagna fyra regionerna.

- Det är viktigt med likformade bedömningsgrunder i beredande instanser.
- Utredningens förslag om ökad vägledning från Jordbruksverket för att förkorta prövningstiden är bra.

Rättssäkerhet

Frågan om rättssäkerhet skall ses i perspektivet att de allra flesta lantbruksföretag för den vardagliga verksamheten berörs av ett mycket stort antal lagar, förordningar och allmänna råd. På gårdar med djur och hantering av stallgödsel, och nu också rötrest från biogasproduktion, är regelsystemet särskilt omfattande. I allt högre grad tillkommer nu på EU-nivå fastställda direktiv som efter implementering i svensk lag skall bidra till ökad harmonisering mellan olika EU-länder. Detta kommer i många fall att medföra ett ökat administrativt inslag när det gäller att utveckla företag med konkurrenskraft och en därmed lönsam produktion.

Beslut på myndighetsnivå kommer att ha stor inverkan på det enskilda företagens nuvarande situation och framtida utveckling. Investeringar i byggnader och annan teknik görs med en ofta lång tidshorizont. En ofullständig eller felaktig sakbedömning kan få mycket stora framtida konsekvenser för det enskilda företaget.

- Det är mycket angeläget att all granskning inför varje beslut bygger på individuell prövning.
- Kommunala miljöinspektörer tvingas ofta till godtyckliga bedömningar eftersom tillräcklig vägledning för tillsyn saknas. Att utveckla företagens egenkontroll och ge den större legitimitet kan vara ett sätt att minska behovet av tillsyn och därmed minska administrativa bördan.
- Hur tillsynstaxor beräknas upplevs ofta som svårt att förstå för den enskilde. Detta är också en rättssäkerhetsfråga.

Samhällets och myndigheters attityd till djurgårdars expansion

Utredningen går på djupet med regelverket för anmälnings- och tillståndspliktiga gårdar. Hur regler utformas är av stor betydelse för både viljan och möjligheterna att kunna utöka sin djurhållning.

Något som är lika viktigt men svårare att konkretisera är samhällets attityd till att expandera. Lantbrukare kan ibland vittna om att de i kontakt med lokala och regionala myndigheter, som kommun och Länsstyrelse, möts av en avvaktande inställning till expansion. Istället borde de mötas av en välkomnande inställning för att de både skapar arbetstillfällen och ökar den svenska livsmedelsproduktionen. Det här en fråga med en viss symbolik som ibland tolkas som ett relativt mindre intresse i Sverige för livsmedelsproduktion jämfört med andra länder.

För Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Kerstin Niblaeus

Carl-Anders Helander

Kerstin Niblaeus

Carl-Anders Helander

Preses

Akademisekreterare och VD